

Minna Haavisto joutuu työskentelemään kotonaan, koska hän saa työpaikallaan homeoireita.

Työpaikka homeessa

Teksti **Tiina Suomalainen** Kuvat **Jussi Partanen**

Minna Haavisto joutuu tekemään etätöitä kotona, koska saa töissä myrkytysoireita. Suomalaisten työpaikkojen homepommi uhkaa räjähtää käsiin.

Oireet alkoivat pikkuhiljaa, kun diplomi-insinööri **Minna Haavisto** palasi töihin äitiyslomalta. Työpaikka oli muuttanut entisöityyn kiinteistöön, ja vaikka puitteet olivat hienot, Haavisto voi pahoin. Silmät kirvelivät, poskiontelot tukkeutuivat ja oli kaikin puolin höntti olo. Haavisto oli 15 vuotta aiemmin sairastunut homeastmaan työskennellessään kosteusvaurioisella työpaikalla. Sen jälkeen hän oli elänyt suhteellisen tervettä elämää, koska ei ollut joutunut alttiiksi homeelle.

Nyt 15 vuotta vanhat kokemukset palasivat kuitenkin vahvasti mieleen.

Haavisto ymmärsi hyvin nopeasti, mistä on kysymys.

”Jututin työkavereita ja –yllätys, yllätys – monella oli samoja oireita kuin minulla”, hän kertoo.

Haaviston olo helpotti hetkeksi hänen vaihtaessaan työhuonetta. Kohta

oireet kuitenkin palasivat entistä pahempina, tuli myrkytysoireita kuten huimausta ja pahoinvointia. Kerran sairastunut kroppa reagoi herkästi ilman epäpuhtauksiin.

Puolessa vuodessa Haavisto oli niin huonossa kunnossa, että hän sai keuhkokuumeen ja jäi pitkälle sairauslomalle.

Home syrjäyttää

Haavisto ei ole työkavereineen yksin.

Työterveyslaitos (TTL) arvioi, että Suomen 200 000 työpaikasta jopa puolessa on jonkinasteinen kosteusvaurio. Homeelle ja kosteudelle altistuvien määrä pyörii runsaan 200 000 tai 300 000 kieppeillä. Arviolta 30–70 prosenttia altistuvista oireilee.

”Varsinkin 1960–80-luvulla rakennetuissa rakennuksissa muhii homepommi. Hoitoalan rakennuksista välittömän korjauksen tarpeessa on noin neljäsosa, kouluista 14–18 prosenttia”, sanoo **Juhani Pirinen**, joka on ympäristöministeriön Kosteus- ja hometalkoiden ohjelmapäällikkö. ▶

3500

ihmisellä diagnosoitiin vuonna 2010 homesienistä johtuvan ammattiastma tai -nuha, kertoo Työterveyslaitos.

50%

rakennuksista on lievä kosteusvaurio tai lisäselvityksen paikka, arvioi Kosteus- ja hometalkoot ry:n Juhani Pirinen.

”Työterveyslaitos on asettanut viitearvot niin korkealle, etteivät ne ylity, vaikka hometta olisi. Sitten vedetään johtopäätös, että vika on ihmisten korvien välissä.”

Minna Haavisto kuuluu siihen kasvavaan suomalaisten joukkoon, jonka elämää home rajoittaa.

Pirisen mukaan päättäjät eivät ymmärrä, miten isosta yhteiskunnallisesta ongelmasta on kyse.

”Hallituksen aie nostaa eläkeikää on mahdoton, ellei työpaikkoja saada kuntoon. Harva jaksaa tehdä töitä hometaloissa edes nykyiseen eläkeikään asti.”

Kun lapset ja nuoret altistuvat homeelle päiväkodeissa ja kouluissa, parinkymmenen vuoden päästä heille on vaikea löytää työpaikkaa, jossa he voivat työskennellä oireilematta. Suomessa on jo nyt 20–30-vuotiaita, jotka ovat syrjäytyneet työelämästä homesairauksien vuoksi.

Minna Haavistosta tuli lopulta homepakolainen. Hän päätyi tekemään etätöitä kotiinsa. Sekä työterveyslääkärin että työnantajan mukaan oli ilmeistä, että Haavisto ei voi työskennellä työpaikallaan.

”Työterveyslaitos olisi halunnut minun tekevän PEF-mittauksia työpaikalla sairauden toteamiseksi. Ihan hullu ajatus! Enhän voi oleskella siellä paria tuntia pidempään oireilematta.”

Nollamittausta sisäilmasta

Kun Haaviston työpaikalle tilattiin sisäilmamittaukset, ei niiden tuloksissa kuitenkaan mikään viitannut siihen, että työpaikalla olisi hometta.

”Mittaukset ovat yhtä tyhjän kanssa”, Haavisto napauttaa.

Syy löytyy hänen mukaansa TTL:stä.

”Työterveyslaitos on asettanut viitearvot niin korkealle, etteivät ne ylity, vaikka hometta olisi. Sitten vedetään

559 000

on ainakin se suomalaisten määrä, joka altistuu päivittäin kosteus- ja homevaurioille kodeissa ja työpaikoilla, toteaa eduskunnan tarkastusvaliokunnan raportti 1/2012.

johtopäätös, että vika on ihmisten korvien välissä. Samalla sidotaan työterveyslääkärin ja työnantajan kädet”, Haavisto sanoo.

”Vaikka moni oireilee, mitään ei ole tehtävissä, koska kiinteistön omistajan tulkinnan mukaan ongelmaa ei ole.”

Ympäristöministeriön ohjelmapäällikön Pirisen mukaan ongelma ei liity viitearvoihin vaan siihen, että mikrobien mittausta sisäilmasta on erittäin epävarma menetelmä. Parempia ei ole saatu vielä kehitettyä.

”Mittauksissa näkyvät vain harvat homelajikkeet, emmekä edes tunne

kuin osan homesienistä. Sisäilmamittauksen sijaan pitäisi ottaa sivelynäytteitä ja tehdä rakennuksen kunto-tutkimus. Tehokkain tapa on lähettää rakennusmateriaalinäyte laboratorioon tutkittavaksi.”

Miksi näin ei tehdä?

”Tutkimukset ovat kiinteistön omistajan vastuulla. Sisäilmamittaus maksaa pari sataa euroa, perusteelliset kuntotutkimukset tuhansia euroja”, Pirinen vastaa.

Pihistelyn lisäksi ongelmana on tietämättömyys. Pirinen tiivistää sen näin: Hometutkimusta tekemään tilattu konsultti tekee sitä, mitä tilataan. Hometutkimusten tilaaja ei kuitenkaan tiedä, mitä pitäisi tilata.

Epäkohtaan on tartuttu. Hometalkoot on koonnut yhdessä TTL:n kanssa tilaajan ohjeen sisäilmaongelman selvittämiseksi.

”Tehdään oirekysely ja tutkitaan rakenteet, kirjataan ongelmat, priorisoidaan, järjestetään rahoitus ja ryhdytään töihin”, Pirinen kiteyttää.

Pitäisi uskoa ihmistä

Minna Haaviston elämä on uuden sairastumisen jälkeen ollut taistelua

tuulimyllyjä vastaan – niin kuin monen homeesta sairastuneen.

Haavisto aikoo vaihtaa työpaikkaa, kun nykyinen projekti päättyy vuoden lopulla. Hän ei halua työskennellä kotonaan, vaan kaipa työyhteisöä. Homeastman lisäksi muun muassa kemikaaliyliherkkyydestä kärsivän Haaviston oireet pysyvät loitolla, jos rakennus on terve.

”Olen huolissani työkavereiden puolesta, jotka jatkavat työskentelyä homerakennuksessa. Olen huolissani lasteni puolesta, jotka käyvät homekouluu. Asia ei anna minulle mielenrauhaa. Menee minne tahansa, siellä voi olla hometta.”

Pieni ihminen oireineen jää helposti byrokraatian jalkoihin, sillä ammattitautidiagnoosin ja sitä kautta avun saaminen sairauteen on Haaviston mukaan tehty lähes mahdottomaksi.

”Ammattitautidiagnoosin saamiseksi pitäisi ensin osoittaa, että työpaikalla on jokin home, jolle työntekijä on altistunut. Ei työntekijää kiinnosta ammattitautidiagnoosi, kun hän menee lääkärin vastaanotolle. Hän haluaa, että asialle tehdään jotakin. Oireet häviävät vain, kun altiste poistetaan.”

Haaviston mielestä homeongelmaa pitäisi tutkia terveysperusteisesti: kun riittävän moni työpaikalla oireilee, kiinteistön omistajaa velvoitaisiin selvittämään, missä hometta on.

Pirisen mukaan tulppa on toisaalla.

”Ongelma ei ole lainsäädännössä vaan terveyshaitan tulkinnan vaikeudessa. Kun lääkärit eivät löydä potilaasta taudinaiheuttajaa, joka kytkisi oireet rakennukseen, he eivät uskalla todeta haitan olemassaoloa pelkän ilmoitetun oireilun perusteella. Lääkäreiden osaamisen kehittäminen olisikin tärkeää.”

Työntekijöiden oireisiin kannattaisi uskoa. Pirisen mukaan kokemus on nimittäin näyttänyt tämän: työpaikoilta, joissa monet oireilevat, löytyy poikkeuksetta hometta tai joku muu oireita aiheuttava tekijä, kun rakenteita avataan. ■

Työterveyslaitos vastaa syytöksiin

Mitä tehdä, jos työpaikalla epäillään hometta, Työterveyslaitoksen teemajohtaja Kari Reijula?

”Rakennus on tutkittava asianmukaisesti. Asiantuntijalla on oltava riittävä koulutus kosteusvaurioiden tutkimiseen. Oireilevien työntekijöiden pitää hakeutua työterveyshuoltoon.”

Onko TTL asettanut sisäilmamittauksen viitearvot liian korkealle kuten Homepakolaiset ry sanoo?

”Ei. Meidän sisäilman sieni- ja bakteeripitoisuuksien viitearvot ovat itse asiassa matalampia kuin sosiaali- ja terveysministeriön asuinrakennuksille asettamat arvot ovat.

Pelkkien viitearvojen perusteella ei pidä arvioida terveysvaaraa. Sisäilmamittaukset antavat vain lisätietoa. Ensin pitää arvioida rakennuksen kunto.”

Pitäisikö hometutkimuksiin olla terveysperusteiset rajat? Kun riittävän moni oireilee, kiinteistön omistaja velvoitettaisiin selvittämään syyt.

”Terveysperusteista raja-arvoa ei voida asettaa ennen kuin tiedetään, mikä oireilun ja sairauden aiheuttaa. Mikrobien mittaamisella se ei toteudu. Vieläkään ei tiedetä, onko oireiden takana itse mikrobit, niiden rakenneosat tai aineenvaihduntatuotteet vai vauriorakenteiden pienhiukkaset.”

Miten huomioida paremmin oireileva ihminen?

”Terveydenhuoltohenkilöstön koulutus on keskeistä, jotta lääkärit ja terveydenhoitajat osaavat tutkia ja hoitaa potilaita oikein. Ammattitautilakia pitää kehittää, kun uutta tietoa saadaan. Nyt laki ja asetus rajaavat toimintaa.”

Kuka on vastuussa mistäkin?

”Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajan tutki- maan työpaikkarakennuksen, jos epäillään kosteus- ja homevauriota. Jos vikaa löytyy, rakennus on korjattava. Kiinteistöstä vastaa kiinteistön omistaja. Käyttökiellosta päättää ympäristö- ja terveystar- kastaja, työpaikoilla työsuojeluviranomainen.

TTL on asiantuntijalaitos, joka pyydettyä arvioi asiantuntijana työpaikan olosuhteita.”